

VAN STOLKPARK KOERIER

Nieuws van en voor alle bewoners van het Van Stolkpark

Nr 13 - oktober 1982

Uitgave van de Wijkvereniging 'Van Stolkpark'

Agenda

Voor de ledenvergadering van de Wijkvereniging 'Van Stolkpark', te houden op 22 oktober 1982, in het gebouw van de Haagse Aannemers Vereniging, Van Stolkweg 11; aanvang van de vergadering 20.15 (zaal open 19.45 uur).

1. Opening en mededelingen van de voorzitter.
2. Verslag algemene ledenvergadering van 3 mei 1982 (opgenomen in de Van Stolkparkkoerier nr. 12 van juni 1982).
3. Begroting 1983 (voor de vergadering in de zaal verkrijgbaar).
4. Aandachtspunten van het bestuur voor 1983.
5. Hervreiding werkzaamheden binnen het bestuur. Overdracht van het voorzitterschap door Mr. T. Landheer aan Drs. F. J. B. Bruins.
6. Rondvraag en sluiting.

Overdracht Thomas van Stolk-bank 23 oktober

Op zaterdag 23 oktober, om 11.30 uur, zal Mr. T. Landheer voor het laatst als voorzitter optreden om namens de Wijkvereniging 'Van Stolkpark' de Thomas van Stolkbank aan de directeur van de Dienst der Gemeenteplantoenen, de heer H. J. Bos, aan te bieden, in aanwezigheid van de Wethouder, de heer P. Vink.

De bank zal worden geplaatst in het plantsoen aan de Duinweg bij de samenkost van de Van Stolkweg en de Parkweg. Graag rekenen wij op een grote opkomst van de wijkbewoners.

Na de overdracht zal aan de aanwezigen een ochtenddrankje worden aangeboden.

Wie weet waar?

Deze keer een afbeelding van een situatie genomen rond 1900.

Wie weet waarvandaan de foto genomen is, en hoe de weg op de voorgrond heet.

Oplossingen (graag schriftelijk) bij uw redactie, p/a Prof. P. S. Gerbrandyweg 3.

Ze zijn er weer:

In groen en blauw: de dassen, shawls, chokers en deze keer ook butterflies van het Van Stolkpark.

Afgehaald bij het contactadres kosten ze: dassen f 15,—, shawls, chokers en butterflies f 17,50.

Over bouwen, breken en behouden in en om het 'Van Stolkpark'

Thomas van Stolk en zijn 'Scheveningse Park'

Allereerst een enkel woord over de stichter van onze wijk, Thomas van Stolk. Als lid van een bekend koopmansgeslacht was hij een geboren en getogen Rotterdammer. Aanvankelijk was Van Stolk zelf ook als koopman in die stad werkzaam.

Kort na zijn huwelijk in 1859 met Helena Groshans, zijn tweede vrouw, trok Van Stolk - toen 33 jaar oud - naar Den Haag, naar men zegt om gezondheidsredenen. Daar vestigde hij zich als advocaat en candidaat-notaris aan de Stationsweg, toen een deftige en betrekkelijk nieuwe straat.

Rond 1870 verhuisde het gezin Van Stolk naar een nieuw huis in de Anna Paulownastraat, destijds een straat in een nog vrijwel onbebouwde buurt.

Toen is kennelijk de koopmansgeest weer vaardig over Van Stolk geworden, want uit die tijd dateren ook de eerste plannen voor 'het park van den heer Van Stolk'. Als 'projectontwikkelaar' - zoals wij zijn activiteiten nu zouden noemen - had hij daarvoor het oog laten vallen op een terrein nabij de Waterpartij. De aanleg van de Waterpartij was kort tevoren begonnen, vooral dankzij het 'ijveren' van Jonkheer VerHuell, lid van de gemeenteraad en officieus bekend als de 'stille wethouder van plantsoenen'.

Vader en zoon Zocher, in die dagen veel gevraagde tuinarchitecten uit Haarlem, werkten de plannen voor het 'Van Stolkpark' verder uit. Als pikante bijzonderheid mag hier niet onvermeld blijven, dat een eerder verzoek van de gemeente aan de firma Zocher een plan voor de Scheveningse Bosjes te ontwerpen niet tot enigerlei activiteit had geleid, om welke reden dan ook.

Geleidelijk aan had Thomas van Stolk het terrein, waar hij zich zijn 'Scheveningse Park' had voorgesteld, in eigendom verkregen, zodat hij zich op 7 september 1872 tot de Gemeenteraad kon wenden met het verzoek een aantal stroken grond van de gemeente te mogen overnemen. Het plan zelf volgde op 10 februari 1873 en werd bij Raadsbesluit van 27 mei 1873 goedgekeurd.

Ook zijn broer Abraham kocht hier grond, onder andere langs de derde Parkweg (nu Duin- en Hogeweg) en de Cremerweg.

Wie zich er een voorstelling van wil maken, hoe het terrein er toen uitzag, kan dit niet beter doen dan door een bezoek te brengen aan het Panorama Mesdag, dat in het voorjaar van 1881 werd geschilderd. Van het Seinpostduin af ziet men daar, in de verte langs de huidige

Kanaalweg enkele groepen huizen (onder andere de huidige nummers 105-113), wat koetshuizen en daarachter in het uitgestrekte duinterrein nog slechts één villa, vermoedelijk Villa Duna (Van Stolkweg 17) in aanbouw. Op de achtergrond rijst de toren van de dan juist voltooide Parkstraatkerk uit het stadsbeeld omhoog.

Overigens biedt het Panorama door zijn perspectivische werking geen volledig beeld van de situatie. Een plattegrond uit de jaren zeventig doet dit wel. Daarop is duidelijk te zien het verloop van de eerste, tweede en derde Parkweg (respectievelijk Van Stolkweg/Parkweg/Hogeweg, overgaande in Duinweg). Ook enkele al weer verdwenen villa's en zomerhuizen, zoals Zonheuvel en De Paauw komen erop voor.

De nog bestaande grote villa's werden alle gebouwd in de jaren tussen 1873 en 1900, evenals een aantal kleinere zomerhuizen.

Om die grote villa's lagen toen echter veel grotere tuinen dan nu het geval is. Zo strekte de 'overtuin' van 'Villa Olanda' (Van Stolkweg 23) zich ook uit over het terrein tussen de Van Stolkweg en de Kanaalweg, waarop nu het grote flatgebouw tegenover deze villa staat. Villa Duinoord (Van Stolkweg 6) besloeg het gehele terrein tussen deze villa en de Van Stolklaan, terwijl Sandhaghe 7.000 m² groot was.

Voor zichzelf liet Thomas van Stolk een villa aan de 'eerste Parkweg' (van Stolkweg 26) bouwen. Hij overleed echter, voordat 'Villa Mignon' gereed was. Zijn weduwe woonde er van april 1882 tot aan haar dood op 2 juni 1894. In haar dagen grensde de tuin aan de achterzijde nog over de gehele lengte aan de Kanaalweg.

In die tijd werden ook de villa's aan de Cremerweg bij de Waterpartij gebouwd. Bovendien komt rond 1880 de Belvédère tot stand. Na 1900 begint de verkaveling van de grote terreinen rond de villa's. Het eerst langs de Van Stolkweg, waar nog in 1912 op het terrein van Duinoord een viertal grote huizen gereed komt. Na de Eerste Wereldoorlog zet dit proces van 'verdichting' zich in versneld tempo voort. Zo worden langs de Parkweg achter Sans Souci (Van Stolkweg 29) een aantal 'half-vrijstaande herenhuizen' gebouwd, in de 'overtuin' van Olanda tussen de Van Stolkweg en de Kanaalweg een groot flatgebouw.

Op de hoek van de Parkweg en de Van Stolkweg neemt het VCL in 1931 eerst Villa Orania als school in gebruik, en verrijst korte tijd later in de tuin het eerste 'echte' schoolgebouw.

Ook wordt een aantal villa's en zomerhuizen afgebroken om plaats te maken voor 'herenhuizen', zoals Villa Preciosa (Van Stolkweg 20), waar drie huizen onder één kap verrijzen. Verder wordt in 1900 nog de Belvédèreweg aangelegd. Vandaar, dat de gronden langs die weg in erfpacht zijn uitgegeven en in de rest van het Van Stolkpark niet.

De eerste Verordening 'Van Stolkpark' (1935)

Wanneer dan echter in het begin van de jaren dertig de Villa Panorama aan de Duinweg wordt afgebroken en het terrein tussen Kanaalweg en Van Stolkweg wordt volgebouwd met een hele rij huizen onder één kap, is zelfs voor Burgemeester en Wethouders van 's-Gravenhage de maat vol. Zij komen met een voorstel voor een 'verordening op de bebouwing en het gebruik van gronden, gelegen aan den Van-Stolkweg, den Parkweg, den Hoogeweg, een gedeelte van den Duinweg, den Belvédèreweg en een gedeelte van den Kanaalweg (Van Stolkpark)'.

Dit voorstel tot 'instandhouding van het uitgesproken karakter van de wijk' blijkt vooral ingegeven te zijn door de vrees, dat anders nog meer 'ongerechtigdheden ontstaan, zoals de massieve bouw op de hoek van de Duinweg'. En niet ten onrechte, want voor het terrein op de hoek van de Duinweg en de huidige Professor P. S. Gerbrandyweg had de heer Pierson - die daar Villa 'Intimis' bewoonde - toen al soortgelijke plannen in ontwikkeling.

De beraadslaging over het voorstel komt aan de orde in de gemeenteraad op 9 december 1935.

Uit de handelingen van de gemeenteraad blijkt zonneklaar, dat er ook hier niets nieuws onder de zon is: 'Ik wijs er op', aldus het raadslid Van Kesteren - inspreken was er nog niet bij -, 'dat dit voorstel gepubliceerd is in de vakantietijd, dat het in zeer klein formaat is aangeplakt op drie boomen in het Van Stolkpark, zoodat vele eigenaren ten tijde er geen kennis van hebben kunnen nemen, wat wellicht wel geschied zou zijn, indien overeenkomstig art. 10 (van de Woningwet) schriftelijk van dit voor-nemen om bijzondere rooilijnen te maken was kennis gegeven'.

Het mocht hem niet baten. 'De artikelen worden achtereenvolgens zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aangenomen', zo besluiten de handelingen het verslag over het voorstel voor de vaststelling van de eerste Verordening 'Van Stolkpark' (1935).

Toch had de heer Van Kesteren zijn pleidooi niet vergeefs gehouden, want B en W moesten bakzeil halen. Zo schrij-

ven B en W op 4 januari 1937 aan de Raad: 'Op zuiver formeele gronden hebben Gedeputeerde Staten gemeend hun goedkeuring aan deze verordening te moeten onthouden...'

'In verband hiermede hebben Burgemeester en Wethouders de verordening opnieuw in ontwerp, met bijbehorende kaart, overeenkomstig de bepalingen der Woningwet, voor een ieder op de Gemeentesecretarie ter inzage doen leggen'.

Uit het ontwerp blijkt duidelijk, dat het doel van de verordening is dat alle gronden en opstallen in het Van Stolkpark uitsluitend voor 'woondoeleinden' zouden mogen worden gebruikt. Bovendien zou de bebouwing moeten bestaan uit 'ééngesinshuizen, welke voor zoover aan de Belvédèreweg gebouwd wordt, in geen grooter aantal dan vier en overigens in geen grooter aantal dan drie aaneengebouwd mogen worden'. Splitsing van bestaande gebouwen in beneden- en bovenwoningen was wel toegestaan.

Tegen de voorgestelde verordening kwamen beide keren, dat het ontwerp ter visie werd gelegd, bezwaarschriften van twee belanghebbenden binnen. Die bezwaren gaven B en W evenwel geen aanleiding tot wijziging van het ontwerp. De raad stelde de verordening vast bij besluit van 11 januari 1937.

'Belanghebbenden' gaven zich daardoor echter niet gewonnen. Naar uit latere stukken blijkt, ging het de erven van wijlen W. Westermann erom, dat op de plaats van Sandhaghe (Hogeweg 18) - dat in 1940 al vijf jaar leeg stond - 'een in de omgeving passend gebouw zou kunnen worden gesticht, geschikt voor bewoning door meerdere gezinnen', dat wil zeggen een flatgebouw, maar met behoud van de grote tuin. Hun verzoek werd niet ingewilligd.

Meer moeite hadden B en W kennelijk met het herhaald verzoek van 'het Bestuur van de Emmakliniek (Beschermvrouwe H.M. de Koningin)' - zoals er dreigend bij wordt vermeld - om het aantal bedden van 29 op 60 te mogen brengen voor uitbreiding van het perceel Parkweg 15. De 'Verordening Van-Stolkpark' 1937 bood die mogelijkheid niet. Om uit de impasse te komen namen B en W een opmerkelijke beslissing, gezien de ongebruikelijk grote openheid, die daaruit spreekt.

Zij ontwierpen een zodanige wijziging van de verordening, dat zij wel aan het verzoek tegemoet zouden kunnen komen en legden die ter visie, tegelijk met het verzoek van het bestuur van de Emmakliniek met bijbehorende tekeningen, 'teneinde belanghebbenden zoo volledig mogelijk op de hoogte te stellen en een inzicht te geven in de draagwijdte van de wijziging'.

De manoeuvre - waarin wij de bekwame hand van de toenmalige gemeentesecretaris, Mr. J. J. Boasson, menen te herkennen - miste zijn effect niet.

Op 8 maart 1940 konden B en W - opgelucht - aan de Raad schrijven, dat zij 'op grond van de bezwaren, welke een aantal bewoners van het Van Stolkpark naar aanleiding van deze ter-inzage-legging naar voren hebben gebracht, en

welke voortspruiten uit de vrees, dat onzekerheid in het bouwbeleid inzake het Van Stolkpark zal worden geschapen en dat het karakter van het park als rustige woonwijk zal worden aangepast, tot de slotsom (zijn) gekomen, dat een wijziging van de verordening van zoo ver gaande strekking, waardoor uitbreidingen van grooteren omvang mogelijk zouden worden, niet wenschelijk is'.

Een wijziging van beperkte omvang werd vastgesteld bij Raadsbesluit van 18 maart 1940. De Emmakliniek kreeg dus zijn uitbreiding niet en zag zich genoodzaakt de gewenste uitbreiding te verwezenlijken door verhuizing naar Parkweg 21 (Villa Elisabeth).

Korte tijd later breekt de Tweede Wereldoorlog uit, die ook voor het karakter van het Van Stolkpark grote gevolgen zou hebben.

Eind 1942 worden heel Scheveningen en grote delen van Den Haag ontruimd op last van de Duitsers. Op en om de Belvédère wordt een vrij groot aantal bunkers gebouwd. De villa's langs de Dwarsweg en een groot deel van de Scheveningse Bosjes moeten wijken als 'schootsveld' van de verdedigingswerken van de bezetter. De rest van de Scheveningse Bosjes aan de stadskant wordt in de hongerwinter (1944/'45) gekapt door de bevolking, op zoek naar brandhout.

Ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog

Na de bevrijding in 1945 vangt het herstel van de geleden oorlogsschade aan. Geleidelijk aan keert ook een deel van de bewoners van het Van Stolkpark hier terug. Anderen komen om uiteenlopende redenen niet meer terug. De tijden zijn duidelijk veranderd.

De villa's worden veelal als kantoor in gebruik genomen. Parkweg 28 bijvoorbeeld huisvestte geruime tijd het hoofdkwartier van het Korps Mariniers. Veel herenhuizen, zoals die aan de huidige Professor P. S. Gerbrandyweg, werden door twee of meer gezinnen bewoond.

Voorzover de oorspronkelijke bewoners hun huis weer hadden kunnen betrekke, kregen zij meestal verplichte inwoning. De woningnood was groot in de stad. Niet alleen was er vijf jaar lang geen huis gebouwd. Er was ook veel vernield. Weinigen zullen zich realiseren, dat in ons land de oorlogsschade in absolute zin nergens groter is geweest dan in Den Haag.

Weldra werden de eerste blokken flats uit de grond gestampt. In strijd met de Verordening Van Stolkpark werd ook een groot flatgebouw aan de Parkweg gebouwd. Om die ontwikkeling enigszins aan banden te leggen werd de Verordening Van Stolkpark in de openbare raadsvergaderingen van 19 oktober 1953 in zoverre gewijzigd, dat B en W wel toestemming voor flatbouw konden verlenen, maar beperkt tot gebouwen van drie woningen boven elkaar en ten hoogste twaalf in totaal.

Voor de Scheveningse Bosjes had de Gemeenteraad al op 27 augustus 1951 een Wederopbouwplan vastgesteld, bestaande uit twee(!) artikelen met een

bijbehorende kaart. Het plan voorzag onder andere in de aanleg van een nieuwe waterpartij en de aanwijzing van een tweetal terreinen met een bijzondere bestemming ten behoeve van de recreatie, te weten 'het terrein van de speeltuin, annex tennispark 'De Bataaf' en 'het voor de bouw van een 'miniaturstad' gereserveerde terrein aan de Haringkade'.

En dan komt het: 'Een tweeбанige verkeersweg, welke de Wittebrug zal verbinden met de Stadhouderslaan en een schakel zal vormen in de toekomstige toerweg van de Noordhollandse grens naar Hoek van Holland, doorsnijdt het plan van Oost naar West.

Het profiel van deze verkeersweg is geheel aangepast aan het heuvelachtige terrein en het parkachtige karakter daarvan'. Hoe lyrisch gestemd de ontwerpers toen ook mochten zijn, de splitsing van de Scheveningse Bosjes in twee delen werd hierdoor wel een feit. Ook was hierdoor de basis gelegd voor een 'stadsautoweg', die de plannenmakers bij de verkeersafwikkeling 'aan de zeezijde van de binnenstad' nu voor ogen staat.

De Professor Mr. B. M. Teldersweg - want daar ging het om - werd aangelegd dwars over het terrein, waar eens de Dwarsweg liep en waar langs de Cremerweg de villa's bij de Waterpartij hadden gestaan.

Ook de VerHuellbank en de Cremerbank konden hierdoor niet meer op hun oude plaats herbouwd worden. Door een latere wijziging van dit Wederopbouwplan werd nog de bouw van het Promenade Hotel mogelijk gemaakt. Daarvoor moest een fiks stuk van het gespaard gebleven deel van de Scheveningse Bosjes worden gekapt.

Het bestemmingsplan 'Van Stolkpark' (1979)

Toen in de jaren vijftig de plannen voor een forse uitbreiding van het Eerste VCL op tafel kwamen, moesten de bewoners ervaren, dat de bescherming, die de Verordening Van Stolkpark 1953 hen bood, uiterst beperkt was. Ondanks bezwaarschriften van één of meer omwonenden, kwamen vervolgens ook de uitbreiding en verbouwing tot kantoor bij Braat en Verebus aan de Duinweg gereed.

Na 1965 wordt de ontkrachting van de Verordening 1953 nog gemakkelijker, als door een oneigenlijk gebruik van de dan ingevoerde Wet op de Ruimtelijke Ordening per kadastraal perceel verklaard kan worden, dat daarvoor een bestemmingsplan in voorbereiding is (zogenaamde 'postzegelplannetjes' op grond van art. 19 Wet R.O.).

Met behulp van die procedure kon elk plan worden verwezenlijkt, waaraan B en W wilden meewerken. En dat gebeurde, zowel bij het volbouwen van de tuin van Sandhaghe met een kliniek, als bij de bouw van Duinrust op het terrein, waar eerst vier villa's ruim gesitueerd waren.

(zie vervolg pag. 5)

Christoffel Bisschop (1828-1904)

Niet alleen oefende het Van Stolkpark grote aantrekkingskracht uit op succesvolle zakenlieden maar ook vele kunstenaars hebben de weg gevonden naar dat groene buurtje met zijn voorname villa's.

Zo nam de toen zeer in aanzien staande schilder Christoffel Bisschop in 1882 zijn intrek in de villa aan de Van Stolkweg nummer 13. Hij noemde de villa 'Frisia' omdat hij van Friese afkomst was. (Het oude naambord werd in 1976 ontdekt in een kast achter het bad en weer in ere hersteld!)

Van 1856 af was Bisschop zeer bevriend met Koningin Sophie, de eerste vrouw van Koning Willem III. Zij woonde graag kunstbeschouwingen in Pulchri Studio bij, samenkomsten waar tekeningen en aquarellen werden getoond van leden kunstenaars zelf en uit collecties van particuliere verzamelaars. Koningin Sophie hield er ook van kunstenaars in hun atelier op te zoeken.

Teleurgesteld over het feit dat een schilderij van Bisschop op een tentoonstelling haar neus voorbij was gegaan, besloot zij hem in zijn atelier op te zoeken. In die tijd woonde hij nog met zijn moeder aan het Boomsluiterswater nummer 2. De kennismaking leidde tot een vriendschap waarin na zijn huwelijk met de Engelse schilderes Kate Swift (1836-1924) ook zijn vrouw werd betrokken.

Bisschop schilderde portretten en motieven uit het Hinderloper leven, nauwkeurig en met felle kleuren. Koningin Sophie was niet alleen geïnteresseerd in zijn werk, maar ook in de antiquiteiten die hij vanaf zijn tiende verzameld had. In Bisschop's verzameling bevond zich onder andere een zijstuk van een eikenhouten koorbank, afkomstig uit de Haagse Jacobskerk. Op veel schilderijen vinden wij afbeeldingen daarvan.

Niet alleen voegde Koningin Sophie enkele van zijn werkjes aan haar verzameling toe, ook diende Bisschop haar van advies in kunstaangelegenheden.

Zo enthousiast was zij over zijn huis en omgeving dat zij hem liet beloven nooit te zullen verhuizen zolang zij leefde. Bisschop hield zich aan zijn belofte want in 1882, vijf jaar na de dood van de Koningin verhuisde hij pas naar Van Stolkweg nummer 13. Het viel hem zwaar het oude huis met het ruime uitzicht over de weilanden te verlaten. Aanvankelijk was hij over zijn nieuwe huis niet erg te spreken maar nadat er veel was uitgebroken, de marmere schouwen waren vervangen door houten oudhollandse viel alles nogal mee.

Dit huis zou een trefpunt worden van vele schilders van de Haagsche school. Ook de 'beau monde' wist haar weg naar villa 'Frisia' te vinden. Zo lezen wij in een uitgave van 1893 van het tijdschrift 's' Gravenhage in onzen tijd' van

De eetkamer van Bisschop (Fries Museum)

de hand van Johan Gram: 'Achter het hotel de la Promenade begint het Van Stolkpark, eenige lanen met villa's, waar de bodem en het groen wederom grotere bekoring schenken dan de landhuizen, aan wier constructie over het algemeen al zeer weinig kunst besteed is. Voor het merendeel zijn het alleenstaande woningen die op generlei wijze hun bestemming als landhuis doen kennen; of zijn die woningen met zulke grillige, willekeurige aanhangsels en uitbouwen voorzien, dat goede smaak hier ver te zoeken is.

Eene dier villa's, Frisia geheten, wordt bewoond door het schilderspaar Bisschop, die van hun interieur een Zeventiende-eeuwsch juweeltje hebben gemaakt.

Van de deurklopper tot de in lood gezette ruitjes, is alles antiek en met smaak en overleg tot een stemmend geheel bijeen gebracht. Een schat van kostbare meubelen, bibelots, zilverwerk, porselein en tapijtwerk, door kunstenaarshand gerangschikt, brengt ons hier plotseling in het hart der Zeventiende eeuw over, zoodat het u verbaast, Bisschop en zijne vrouw als gewone, moderne menschen tusschen het huisraad van vroegere eeuwen te zien plaats nemen.

Als men de salons, het pittoreske eetkermertje of de ateliers van mijnheer en mevrouw Bisschop binnentreedt, maakt zich een gevoel van heerlijke rust van u meester, die de stemmige toon, de mooie overgangen en de fraaie lijnen van den artistieken inboedel bij u doen ontstaan. Frisia is een der curiositeiten van Den Haag en de oudheidkenners weten deze villa evenzeer te vinden als de kunstvrienden en de grote wereld, die den vriendelijken, goedhartigen, vermaarden schilder en zijn begaafde vrouw hoogschatten'.

Tot de vriendenkring van het echtpaar behoorde ook de familie Van Wied, na het huwelijk van vorst Wilhelm Van Wied met prinses Marie der Nederlanden in 1871 verwant aan het huis van Oranje, de groothertogen van Saksen Weimar en de Roemeense koningin Elisabeth.

Deze laatste schreef niet alleen gedichten onder de schuilnaam Carmen-Silva maar ontwierp onder meer een lijst van Venetiaans glas die zij de Bisschops voor hun verzameling schonk. De vorstelijke personen logeerden nogal eens in Den Haag en dan waren de Bisschops dikwijls bij hen te gast. Ook bezochten de vorsten de schilder en zijn

vrouw in villa Frisia. Bisschop gaf onder andere schilderlessen aan de vorst Van Wied, een niet onverdienstelijk amateur. In april 1880 benoemde de Groot-hertog Bisschop tot 'Kommandeur in de orde van den Witten Valk'.

Na Bisschops dood in 1904 bleef zijn vrouw tot 1914 op villa Frisia wonen. In 1908 werden de inboedel en kunstverzameling van de villa aan de provincie Friesland vermaakt.

In 1914 is alles naar Leeuwarden overgebracht, waar alles in het Fries museum exact werd ingericht zoals het ten tijde van Bisschop was. Zo kunnen we in Bisschops atelier de zware gobelin aantreffen die verschoven kon worden ter wille van een bepaalde lichtval, de beeld-

houwde eikenhouten schouw met twee zandstenen Caryatiden, het zijstuk van de koorbank en het onvoltooide portret van Carmen-Silva. Ook het atelier van zijn vrouw, de zitkamer en eetkamer uit villa Frisia zijn daar aanwezig.

Bisschop is nu vrijwel vergeten, maar af en toe duikt er op veilingen, exposities en verkopen nog wel eens een schilderij of portret van hem op, zoals onlangs een vrouwenfiguur op de expositie ter gelegenheid van het driehonderdjarige bestaan van de Koninklijke Academie.

Uit 'Enkele negentiende eeuwse schilders in en om het van Stolkpark' door A. Wagner.

M. Oerlemans - van Oudenaarde

Onze nieuwe rayonagent

Wegens zijn bevordering tot 'brigadier van gemeentepolitie' heeft de heer J. Th. de Lange zijn werkzaamheden als rayonagent in onze wijk beëindigd. In de afgelopen vier jaren - hij werd benoemd in november 1978 - hebben wij zeer prettige contacten met hem onderhouden. In zijn nieuwe functie als wachtcommandant wensen wij hem veel succes toe.

Zijn werkzaamheden zijn overgenomen door de heer C. A. van der Kolk. Geheel onbekend met de 'buurt' is de heer Van der Kolk niet. Na twee jaar surveillancewerk stelde hij zich beschikbaar als wijkagent en werd in 1980 als zodanig benoemd in Geuzenkwartier, een deel van het Statenkwartier en de 'Vissenswijk' (Scholstraat).

Voor de verandering in de aard van het werk lijkt hem erg aantrekkelijk; wél verwacht hij, dat de contacten in beide functies elkaar zullen overlappen. We wensen hem daarbij alle succes toe.

Sportieve recreatie

Wat sportieve recreatie precies is kan eenieder voor zichzelf invullen. Het kan variëren van trappen lopen tot voetballen in het eerste team van een betaalde vereniging. Alleen de factoren plezier en beweging moeten aanwezig zijn.

Een districtsleider kan u helpen bij het zoeken naar wegen om sportieve recreatie te bedrijven. Hij is ook degene die u kan adviseren als u zelf activiteiten met sportieve recreatie wilt organiseren. Hij kan u de weg wijzen naar de sporto-theek, een uitleenbureau voor sportmaterialen.

De spreekuren zijn iedere dinsdagavond van 18.00 - 19.00 uur en iedere donderdagmiddag van 13.30 - 15.30 uur in het

sport- en recreatiecentrum 'de Blinkerd', Seinpoststraat 150, telefoon 52 12 22.

Herfstvakantie-activiteiten

In de komende herfstvakantie zullen er weer verschillende activiteiten plaatsvinden in de Blinkerd. Zo zullen er op maandag 18 en donderdag 21 oktober grote speelfestijnen zijn voor de jeugd van 4 tot 15 jaar. Er zal dan van alles te doen zijn zoals reis om de wereld in het zwembad, Zweeds loopspel, allerlei spelen en sporten en film kijken.

Wijkactiviteiten

Iedere dinsdag zijn er de hele dag wijkactiviteiten in de Blinkerd, zwembad en sporthal.

Iedere woensdagmiddag is er speciaal voor de jeugd van 6 tot en met 17 jaar een sportinstuif van 13.00 tot 17.00 uur.

Bertram Spetter,
districtsleider sportieve recreatie.

(vervolg van pag. 3)

Mocht het georganiseerde verzet van de bewoners van het Van Stolkpark tegen de plannen met Sandhaghe nog niets opleveren, bij de bouw van Duinrust werd - zoals bekend - bereikt, dat Gedeputeerde Staten slechts aan de verwezenlijking van plannen wilden meewerken, als het gemeentebestuur een voorbereidingsbesluit voor een bestemmingsplan voor de gehele wijk wilde vaststellen.

Aan die wens voldeed de Raad op 17 februari 1976. In goed overleg met een deputatie van de bewoners ontwierp het stedenbouwkundig adviesbureau Zandvoort, in opdracht van de gemeentelijke dienst voor de Stadsontwikkeling, een bestemmingsplan, waarin het behoud van de woonfunctie vooropstond.

De gemeenteraad stelde het plan vast op 23 april 1979.

Een bezwaarschrift van de wijkvereniging tegen een onverhoedse 'wegbestemming' van een tuin aan de Parkweg na afronding van het overleg mocht in die fase niet baten. Weer moesten Gedeputeerde Staten er aan te pas komen om het gemeentebestuur tot andere gedachten te brengen (Besluit van 7 oktober

1980).

Zo zal dan toch nog aan het eind van 1982 het Van Stolkpark een bestemmingsplan hebben, waar heel goed mee te leven valt. In elk geval sluit het verrassingen, zoals Duinrust en Sandhaghe uit, voorzover het gaat om een aanzienlijke uitbreiding van het bebouwd oppervlak en de inhoud van het gebouw.

Afbraak en vervanging door nieuwe bouwsels met een woonbestemming blijven tot de mogelijkheden behoren, evenals ingrijpende verbouwingen.

Antwoord te krijgen op de vraag, of daartoe plannen bestaan, vereist tegenwoordig geen omvangrijk speurwerk meer: elke drie maanden publiceert de gemeente een lijst van zulke plannen met opgave van het stadium van voorbereiding, waarin zij zich bevinden. Voorzover die plannen het Van Stolkpark en de Scheveningse Bosjes raken, bestaat daarover bovendien een goed contact met het gemeentelijk bouw- en woningtoezicht. - Een goede zaak. Dat mag wel eens gezegd worden.

Dat betekent overigens niet, dat hiermee alle problemen van de baan zijn. In de afgelopen jaren is bij herhaling gebleken, dat het van belang is attent te blijven op verhuizingen, leegstand, veran-

dering van functie en niet in de laatste plaats op plannen tot afbraak van waardevolle panden.

Weliswaar kent de gemeente 's-Gravenhage sinds enkele jaren weer een gemeentelijke monumentenverordening om het behoud van vooral 'beeldbepalende' 19e-eeuwse panden veilig te stellen en heeft de wijkvereniging in overleg met de bewoners een lijst van zulke panden in het Van Stolkpark aan het gemeentebestuur aangeboden, maar dit heeft nog niet geleid tot plaatsing van die panden op de gemeentelijke monumentenlijst.

Ten slotte blijkt het geen overbodige luxe te zijn - gezien alle ontwikkelingen bij 'De Bataaf' - dat er eindelijk eens een eigentijds bestemmingsplan voor de Scheveningse Bosjes komt.

Het is langzamerhand het enige omvangrijke groengebied in de stad, waarvoor nog geen plan is vastgesteld of wordt voorbereid.

Al met al mogen we toch maar blij zijn, dat we in het Van Stolkpark mogen wonen.

Mr. T. Landheer

(Oorspronkelijk als voorzitter gehouden tijdens de voorjaarsvergadering op 3 mei 1982).

Om en bij de promenade

Borden Belvédère

Op ons verzoek heeft de Dienst der Gemeenteplantsoenen de borden 'Scheveningse Bosjes' op de Belvédère onlangs van een passend onderschrift, namelijk 'Belvédère' voorzien.

Iepziekte/bacterievuur

De gemeentelijke plantsoendienst heeft in september weer bomen en struiken in de stad gecontroleerd op een tweetal ziektes: Iepziekte en bacterievuur. Dat is nodig geweest omdat besmette bomen een gevaar kunnen opleveren voor de groenvoorzieningen in de omgeving.

Er zijn in Den Haag ruim 17.000 iepen. Zijn ze besmet met de schimmel die wordt verspreid door de iepespintkever, dan gaan ze dood. Om besmettingsgevaar voor iepen in de omtrek te voorkomen moeten de zieke iepen dan ook snel worden geroid. Zieke exemplaren zijn onder andere herkenbaar aan verdorde blaadjes aan de top van een twijg die overigens grotendeels ontbladerd is.

Bacterievuur is een gevaarlijke plantenziekte die in 1981 ook in Den Haag de kop opstak. Enkele tientallen bomen en struiken moesten het loodje leggen. Bacterievuur komt voor bij de meidoorn, peer, lijsterbes en bij coto-neaster- stranvaesiastruiken. Af en toe krijgen ook de (sier)appel en vuurdoorn deze ziekte. De door het bacterievuur aangetaste exemplaren zijn gemakkelijk herkenbaar: aan verwelkte bloemen die in de nazomer niet zijn afgevallen, jonge twijgen sterven af en steken met bruinzwarte bladeren af tegen de rest van het groen.

Wie de aanwezigheid van een zieke boom of struik in de tuin of op straat vermoedt, kan dat melden bij de afdeling Onderzoek van de Dienst der Gemeenteplantsoenen, Huygenpark 39, telefoon 88 93 35.

Medewerkers van deze dienst komen dan bekijken of de zieke boom of struik moet worden geroid. Het kan ook voorkomen dat medewerkers van de plantsoendienst op eigen initiatief op particulier terrein komen controleren. De plantsoendienst vraagt hiervoor begrip.

Prijzuitreiking 9 november - Koninklijke Maatschappij Tuinbouw en Plantkunde Afdeling: Den Haag

In het afgelopen voorjaar en de nazomer zijn in Den Haag voor de 19e maal voortuinen gekeurd door 71 juryleden, deskundigen en leken. Het betrof circa 3.000 tuinen in 18 secties, gelegen in Mariahoeve, Marlot, omgeving Be-noordenhoutseweg, Kijkduin, Bohemen, omgeving Ridderspoorweg, Vogelwijk en omgeving en Van Stolkpark.

De Maatschappij Tuinbouw en Plantkunde, die de keuringen regelde, organiseert dinsdag 9 november een prijzuitreiking voor de bekroonde tuinen in de aula van de **Daltonscholengemeenschap aan de Aronskelkweg 1, aanvang 20.00 uur.**

U weet dat iedere groenliefhebber hartelijk welkom is op deze altijd geslaagde avond.

Inlichtingen: telefoon 65 44 36.

'Groen toen'

Van half augustus tot half september is in Pulchri Studio de tentoonstelling 'Groen toen' gehouden, ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Haagse Plantsoendienst.

Op overzichtelijke wijze werd, aan de hand van prenten, aquarellen, tekeningen en foto's een beeld geschetst van wat begon als woest duingebied met enkele particuliere buitenplaatsen en uitgroei tot 3800 ha groen voor iedereen.

Een aquarel van Bosboom uit 1878 toont ons onder andere de bouwvallige woning van de familie Heytveld waar men terecht kon voor een hartversterking of een eenvoudig glas melk. Later zou hier (in 1893) de Bataaf verrijzen, inmiddels uitgroeit tot een uitgekend sportpark. Ook het eerste bouwplan van Thomas van Stolk kon men bekijken.

De huidige benadering van het groen is wel een heel andere dan die van enkele jaren geleden, zo is het recreatieve groen van steeds grotere betekenis geworden, in tegenstelling tot het vroeger zo gewaardeerde kijkgroen. Nu preferert men een inheemse natuurlijke beplanting boven de keurig aangeharkte rhododendronperken van weleer. De kruiden groeien nu ongehinderd door bestrijding met insecticiden, voor enkele misschien een slordig gezicht, voor de milieubewusten onder ons echter iets om zeer tevreden over te zijn.

In het Beheersplan wordt veel aandacht aan deze zaken besteed, daarom kunt u op de ledenvergadering van vrijdag 22 oktober kennis nemen van de plannen van de Plantsoendienst betreffende de Scheveningse Bosjes en zullen de plattegronden ter inzage liggen.

Ter gelegenheid van de tentoonstelling is verschenen de publikatie 'Groen Toen', waarin de geschiedenis van het Haagse groen wordt beschreven. Een catalogus van al het tentoongestelde materiaal is hierin opgenomen. Het boekje kunt u tegen betaling van f 6,50 kopen bij het Gemeente-Archief, Loosduinseweg 17.

Wijkvereniging 'Van Stolkpark'

Bestuur:

voorzitter: Mr T. Landheer,
Prof. P. S. Gerbrandyweg 3,
telefoon 54 12 96

vice voorzitter: J. A. Kusters,
Belvédèreweg 7,
telefoon 50 31 91

secretaris:

mevrouw Mr A. M. Th. van Kempen,
Van Stolkweg 9,
telefoon 54 44 80
(correspondentieadres:
Prof. P. S. Gerbrandyweg 3)

penningmeester: Drs H. J. Mulder,
Parkweg 25a,
telefoon 55 02 13

Leden:

Drs F. J. B. Bruins, Van Stolkweg 26,
telefoon 55 23 47
R. P. Luijter, Kanaalweg 27,
telefoon 54 13 13
mevr. M. Oerlemans-van Oudenaarde,
Van Stolkweg 13, telefoon 55 56 14

contactadres:

Prof. P. S. Gerbrandyweg 3,
telefoon 54 12 96

Van Stolkparkkoerier:

redactie:
Anneke Landheer-Roelants
Marijke Oerlemans-van Oudenaarde
Hans Trapman

redactie-adres:

Prof. P. S. Gerbrandyweg 3,
telefoon 54 12 96

verspreiding:

Rob Luijter,
Kanaalweg 27,
telefoon 54 13 13

Burenhulp:

A. E. M. Landheer-Roelants,
telefoon 54 12 96; b.g.g. 55 84 55

Wijkcontactambtenaar:

Z.C. Blok, afdeling Wijkaangelegenheden, Javastraat 68, telefoon 12 29 46

Wijkagent:

B. L. Nieland,
Politiebureau Duinstraat,
telefoon 10 30 44

Rayonagent:

C. A. van der Kolk,
Politiebureau Duinstraat,
telefoon 10 30 43

Babysitters

Arne Bender, telefoon 55 47 11
Wieneke Buikhuisen, telefoon 54 18 37
Hendrik-Jan Muntendam,
telefoon 50 25 64
Jolanda Schuurmans, telefoon 55 15 44